

Aan de Vlaamse minister van Welzijn, mevr. Caroline Gennez

kabinet.gennez@vlaanderen.be

Aan de federale minister van Volksgezondheid, dhr. Frank Vandenbroucke

info@vandenbroucke.fed.be

Aan de Vlaamse minister van de Vlaamse Rand, dhr. Ben Weyts

kabinet.weyts@vlaanderen.be

5 februari 2025

Betreft: Dringende Actie voor de Toegankelijkheid van Huisartsenzorg in de Vlaamse Rand rond Brussel

Mevrouw de minister,

Mijnheer de minister,

Met dit schrijven willen wij uw bijzondere aandacht vragen voor de specifieke zorgproblemen die zich voordoen in de Vlaamse Rand rond Brussel, een regio die te maken heeft met unieke uitdagingen op het gebied van huisartsenzorg.

Wij verwijzen tevens naar de brief van onze collega's van de Verenigde Meetjeslandse Huisartsenkring (Vemehak) die wij in alle solidariteit mee onderschrijven. Wij wensen gelijkaardige bezorgdheden te delen met u, maar dan met specifieke focus op ons werkingsgebied in de Vlaamse Rand.

De situatie in onze regio vraagt immers om onmiddellijke beleidsmaatregelen om de kwaliteit en toegankelijkheid van eerstelijnszorg te handhaven en te verbeteren voor de bewoners van de gemeenten in de Vlaamse Rand.

1. De Huisartsentoegeankelijkheid in de Vlaamse Rand

De Vlaamse Rand kampt al geruime tijd met een tekort aan huisartsen, wat de toegang voor de inwoners tot de eerstelijnszorg ernstig belemmert. Dit probleem wordt versterkt door de vergrijzing van de huisartsenpopulatie en de beperkte instroom van jonge artsen die zich willen vestigen in deze regio.

Een informele bevraging over het huisartsentekort door de Vlaamse huisartsenkringen in juni 2024 - berekend op de norm van 1 huisarts op 1100 inwoners - toont aan dat de top 3 opvallend aangevoerd wordt door 3 huisartsenzones uit de rand rond Brussel (zie onderstaande tabel):

1. HAK Pajottenland: 48 huisartsen tekort
2. HAK Noordrand: 47 huisartsen tekort
3. HAK Zennevallei: 34 huisartsen tekort

Gemeente	Huisartsenkring	Aantal inwoners	Aantal HAO's	opmerkingen							Totaal aantal artsen	Te kort op basis van 1HA/1.100 inwoners	Totaal te kort per Kring
				-30 JAAR	30-39j	40-49j	50-59j	60-64j	65+	Niet gekend			
Beersel	Artsenkring Zennevallei	26.474	4	0	10	1	2	1	3		17	-7,07	-33,79
Halle	Artsenkring Zennevallei	42.047	5	3	9	4	3	5	9		33	-5,22	
Pepingen	Artsenkring Zennevallei	4.567	1	0	0	0	1	0	0		1	-3,15	
Sint-Pieters-Leeuw	Artsenkring Zennevallei	36.052	4	1	7	3	7	2	6	1	26	-6,77	
Drogenbos	Artsenkring Zennevallei	5.851	0								3	-5,32	-47,82
Linkebeek	Artsenkring Zennevallei	4.640	4	2	1	1	2	0	2	1	8	3,78	
Sint-Genesius-Rode	Artsenkring Zennevallei	18.739	1	0	0	1	3	1	2		7	-10,04	
Bever	HAK Pajottenland	2.265	0	0	0	0	1	0	0		1	-1,06	
Dilbeek	HAK Pajottenland	44.650	1	1	6	2	2		3		14	-26,59	-47,36
Galmaarden	HAK Pajottenland	8.912	0	0	6	0	2	1	1		10	1,90	
Gooik	HAK Pajottenland	9.428	1	1	0	0	3	2	0		6	-2,57	
Herne	HAK Pajottenland	6.763	0	0	1	0	2	0	0		3	-3,15	
Ternat	HAK Pajottenland	16.488	3								0	-14,99	-47,36
Roosdaal	HAK Pajottenland	11.866	3	0	1	5	1	3	0		10	-0,79	
Lennik	HAK Pajottenland	9.431	1	1	0	3	1	3	0		8	-0,57	
Grimbergen	Harno	39.368		0	7	2	6	2	7	1	25	-10,79	
Kampenhout	Harno	12.445		0	3	2	4	0	1		10	-1,31	-47,36
Kapelle-op-den-Bos	Harno	9.659		2	3	2	1	1	4	1	14	5,22	
Londerzeel	Harno	19.288		0	7	2	1	1	5		16	-1,53	
Machelen	Harno	16.486		0	2	1		2	3		8	-6,99	
Meise	Harno	20.239		0	4	2	1	6	1	2	16	-2,40	-47,36
Steenokkerzeel	Harno	12.614		0	2	1	3	1	2	1	10	-1,47	
Vilvoorde	Harno	46.993		1	2	3	3	4	4		17	-25,72	
Zemst	Harno	23.357		1	13	4	2	2	2	1	25	3,77	
Wemmel	Harno	17.743		0	2	1	1	2	2	2	10	-6,13	-47,36

Het is een pijnlijke vaststelling dat er daarentegen ook gebieden zijn waar huisartsen te veel zijn. De peiling vermeldt bv. een teveel van 176 huisartsen in de Leuvense regio, of 123 in regio Oost-Vlaanderen.

Volgens de in deze telling gehanteerde norm zouden er gemiddeld genomen in Vlaanderen voldoende huisartsen zijn (+0,53) maar de gemiddelde zorgcapaciteit per huisarts nam de voorbije jaren sterk af. Men kan stellen dat de regio's met een tekort eigenlijk dubbel getroffen worden: er zijn niet alleen onvoldoende huisartsen beschikbaar, daarenboven is het zorgaanbod bij de beschikbare huisartsen ook kleiner.

De specifieke kenmerken van de Vlaamse Rand – zoals de demografische diversiteit, de variëteit aan talen en culturele achtergronden en de hoge werkdruk – maken het probleem complexer.

Belangrijkste uitdagingen:

- Tekort aan huisartsen: In veel randgemeenten is het moeilijk tot onmogelijk om een vaste huisarts te vinden. Veel huisartsenpraktijken hebben een patiëntenstop ingesteld vanwege de vergrijzing en de hoge werkdruk.
- Geografische barrières: Sommige gebieden in de Vlaamse Rand, vooral de meer landelijke zones, zijn slecht bereikbaar voor patiënten die zorg nodig hebben, vooral voor ouderen en mensen met beperkte mobiliteit.
- Taal- en culturele barrières: De gemengde taalbevolking (Nederlands, Frans en anderstalige groepen) maakt de communicatie soms moeilijk en belemmert de toegang tot zorg.
- De regio kenmerkt zich door diversiteit, hoge woningprijzen, meertaligheid, armoede, uitdijning van de grootstedelijke problematiek, lage gezondheidsgeletterdheid enz...

- In het algemeen heerst er een maatschappelijk gebrek aan respect voor de huisarts. Veel patiënten stellen zich eisend op en vertonen eerder de attitude van een consument dan van een zorgbehoevende patiënt.

Oplossingen die wij voorstellen:

- Vestigingswet: De mogelijkheden exploreren vermits eerder onderzoek uitwees dat een betere spreiding van huisartsen leidt tot minder overconsumptie en dus betere budgettering.
- Stage- en opleidingsmogelijkheden: Meer stageplaatsen en opleidingsmogelijkheden voor jonge artsen in de regio kunnen helpen om het tekort aan huisartsen aan te pakken.
- Opwaarderen van het huisartsenberoep door een imagocampagne: Huisartsen komen vaak op eenzijdig negatieve wijze in de media, hier moet dringend een positieve imagocampagne tegenover staan waarbij de mooie aspecten van de job en de rol van de huisarts in het zorglandschap beklemtoond worden.
- Mobiele zorgteams en telegeneeskunde: In de landelijke gebieden moeten mobiele huisartsenpraktijken en teleconsultaties worden ingezet om de bereikbaarheid van zorg te verbeteren.
- Aanbieden van infrastructuur door lokale besturen: Kant-en-klare praktijken zijn makkelijk instapbaar voor huisartsen en bijgevolg aantrekkelijk. Het verplicht koppelen van zorgfaciliteiten aan nieuwbouwprojecten om het zorgaanbod te waarborgen in nieuwe wijken, bevordert een betere spreiding.
- Financiële stimulansen en andere incentives voor huisartsen: Het is van cruciaal belang om belastingvoordelen en/of andere financiële ondersteuning te bieden om huisartsen te stimuleren zich te vestigen in de Vlaamse Rand.

2. Oneigenlijk gebruik van acute zorgdiensten in de Vlaamse Rand

Door de tekorten in de huisartsenzorg en de moeilijke toegankelijkheid van zorg, ontstaat er een toenemend probleem van overbelasting van de acute zorgdiensten in de tweede lijn, zoals de huisartsenwachtposten en de spoeddiensten van ziekenhuizen.

Deze oplossing is niet duurzaam noch consequent volgens de echelonnering in de gezondheidszorg. Daarenboven is het kostenplaatje voor de maatschappij veel duurder.

Oorzaken van overbelasting:

- Beperkte beschikbaarheid van huisartsen binnen de reguliere uren: Patiënten wenden zich vaak tot spoeddiensten en huisartsenwachtposten omdat ze geen toegang hebben tot hun huisarts binnen de standaard werkuren.
- Onwetendheid over zorgpaden: Veel patiënten zijn niet goed geïnformeerd over welke zorgpaden beschikbaar zijn voor niet-acute en bijgevolg niet urgente klachten, wat leidt tot misbruik van spoeddiensten en wachtposten. Het is minder goed gesteld met de gezondheidsgeletterdheid van de modale patiënt in de Vlaamse Rand.

- Laagdrempeligheid van spoeddiensten: Door de beperkte zichtbaarheid en complexiteit van het zorglandschap kiezen veel patiënten voor de gemakkelijkste, maar vaak niet de juiste, zorgoptie.

Oplossingen die wij voorstellen:

- Triage-systeem: Implementeer overal een triagesysteem bij huisartsenwachtposten en spoeddiensten om ervoor te zorgen dat patiënten op de juiste plaats en het juiste moment zorg krijgen.
- Patiëntenvoorlichting: Zet in op voorlichting en sensibiliseringscampagnes voor de bevolking, zodat men zich bewust wordt van de juiste zorgpaden en het verschil tussen acute en niet-acute zorg plus de mogelijkheden van zelfzorg.
- Versterken van samenwerking tussen zorgverleners: Het opzetten van meer multidisciplinaire samenwerkingsmodellen, waarbij huisartsen, verpleegkundigen en andere zorgprofessionals gezamenlijk zorg bieden, kan de druk verlichten.

3. Herstructurering van de Zorg in de Vlaamse Rand

De uitdagingen waarmee de Vlaamse Rand te maken heeft, vereisen structurele aanpassingen op het niveau van de huisartsenzorg. De stijgende zorgvraag door vergrijzing, de toename van chronische aandoeningen en de complexiteit van de zorgbehoefte vragen om een zorgmodel dat efficiënt, duurzaam en toegankelijk is voor alle inwoners van de regio.

Oplossingen die wij voorstellen:

- Investeer meer in preventie en geïntegreerde zorg: Er moet meer ingezet worden op preventie en geïntegreerde zorg, zodat chronische ziekten beter beheerd kunnen worden en de zorgvraag op lange termijn beheersbaar blijft.
- Administratieve vereenvoudiging: Verminder de administratieve belasting voor zorgverleners om hen in staat te stellen zich te concentreren op patiëntenzorg en zo de efficiëntie van het zorgsysteem te verbeteren.
- Versterken van eerstelijnszorg: Het versterken van de eerstelijnszorg, met een focus op taakdelegatie en samenwerking tussen verschillende zorgprofessionals, kan de druk op de huisartsenzorg verminderen.

4. Conclusie: Dringende Actie vereist!

De situatie in de Vlaamse Rand rond Brussel vereist dringend beleid dat gericht is op het verbeteren van de toegankelijkheid van huisartsenzorg. Alleen door het combineren van beleidsmaatregelen die zowel de structurele als de organisatorische uitdagingen aanpakken, kunnen we de kwaliteit van zorg in deze regio waarborgen.

Wij vragen u daarom met klem om de nodige stappen te ondernemen om de zorginfrastructuur in de Vlaamse Rand te verbeteren en de toegankelijkheid van zorg te garanderen voor alle bewoners.

Graag vragen we met de drie kringen een onderhoud met u aan om onze bezorgdheden verder te verduidelijken en mogelijke oplossingen te bespreken. We zouden het erg op prijs stellen indien u tijd kan vrijmaken voor een bijeenkomst.

Bij voorbaat dank om ons verzoek in overweging te willen nemen.

Met de meeste hoogachting,

Huisartsenkringen Zennevallei, Pajottenland en Noordrand

Resp. voorzitters Dr. Gerlinde Beerens , Dr. Koen Plasman en Dr. Martine Huybrechts

Resp. coördinatoren Liesbeth Devreker, Lieselot De Tant en Françoise Driesens

Contact: Dr. Luc De Munck - info@dokterluc.be